

«Αθηνά»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΠΛΩΝ

Σαλαμίνας 10, Θεσσαλονίκη 54625, Τηλ/Fax: 2310904794 / 6944165341, www.armscontrol.info

ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΕΥΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ

Μανώλης Αστρεϊνίδης, Διεθνολόγος Ερευνητής του Ε.Κ.Ε.Ο. «Αθηνά»
Σαλαμίνας 10, Θεσσαλονίκη 54625, email: athena@armscontrol.info

Δευτέρα 11 Απριλίου 2005

Εισαγωγή

Παρόλο που η Ρωσία πρόβαλε ως κύριος παίκτης στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα, η επέκτασή της προς Ανατολάς υπήρξε ίσως η καθοριστικότερη πηγή ισχύος της. Ένα πολύ σημαντικό αποτέλεσμα αυτής της ρωσικής επέκτασης παράλληλα με την προσπάθεια ανάπτυξης ενός πανίσχυρου Ναυτικού που κατόρθωσε να έχει πρόσβαση στα διεθνή ύδατα ήταν η ένταξή της μεταξύ των άλλων Μεγάλων Δυνάμεων.

Η επιδίωξή της για το καθεστώς της Μεγάλης Δύναμης ώθησε την Ιαπωνία να εισβάλει στη Κορέα και αργότερα στη Μαντζουρία

Το τέλος της ρωσικής επέκτασης σημειώθηκε με την ήττα που υπέστη στο Ρωσο-Ιαπωνικό πόλεμο του 1904-1905. Έκτοτε τα ρωσικά και ιαπωνικά συμφέροντα συγκρούστηκαν εντονότερα στα τέλη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, όταν οι Νότιες Κουρίλες Νήσοι που είχαν καταληφθεί από τους Σοβιετικούς έγιναν μέρος των συνόρων μεταξύ των Σοβιετικών και της Δύσης.

Κατά τη δεκαετία του '20 και του '30 το νεοσύστατο Σοβιετικό Κράτος έκανε μια ενισχυμένη προσπάθεια να εκβιομηχανίσει και να εκσυγχρονίσει τη Ε.Σ.Σ.Δ. ως πρότυπο των μαρξιστικών-λενινιστικών αρχών. Το αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία μια ιδιαίτερα ανεξάρτητης σειράς ημι-αυτόνομων εξειδικευμένων οικονομικών ζωνών με μεγάλη κύρια παραγωγή στην Ανατολή και δευτερεύουσα παραγωγή στη Δύση.

1. Η πρόκληση για την Παγκόσμια Δύναμη: Ψυχρός Πόλεμος και Πυρηνικοί Κίνδυνοι

Οι Σοβιετικοί και ολόκληρο το «ανατολικό μπλοκ» του Συμφώνου της Βαρσοβίας έστρεψε πολλή από τη βιομηχανική και οικονομική δυνατότητα στην ανάπτυξη μιας πανίσχυρης στρατιωτικής ισχύος για να αντιμετωπίσει τη Δύση (1946-1986). Αυτή η σύγκρουση υπήρξε απίστευτα έντονη, εξαπλώθηκε σε παγκόσμια κλίμακα και ανέπτυξε το βασικό κορμό της πυρηνικής αποτροπής. Αυτή η πυρηνική ικανότητα και η δυνατότητα εξαγωγής σχετικά προηγμένων όπλων διατηρείται στη Ρωσία

μέχρι σήμερα δεδομένου ότι έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην παλινόρθωση της παλιάς ναυτικής ικανότητας μεταξύ 2000-2004.

Παρά την σημαντική πρόοδο στη δεκαετία του '60 και του '70 καθώς και κάποια βελτίωση του βασικού βιοτικού επιπέδου των πολιτών της Ε.Σ.Σ.Δ., η Σοβιετική οικονομία περιήλθε σε τέλμα στις αρχές της δεκαετίας του '80. Αυτό άλλωστε υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους μοχλούς πίεσης για μεταρρύθμιση.

Αποτελεί κοινή γνώση ότι η Σοβιετική Ένωση ισχυροποίησε πολύ την κυριαρχία και την αυτονομία των σοσιαλιστικών χωρών. Και όταν είτε εξωτερικές είτε εσωτερικές δυνάμεις -εχθρικές προς το σοσιαλισμό- προσπάθησαν να στρέψουν την ανάπτυξη μιας δεδομένης σοσιαλιστικής χώρας προς τη κατεύθυνση της εγκαθίδρυσης του καπιταλιστικού συστήματος, όταν κάποια απειλή στράφηκε κατά της υπόστασης του σοσιαλισμού σ' εκείνη τη χώρα – μια απειλή για την ασφάλεια της σοσιαλιστικής κοινοπολιτείας ως σύνολο- αυτό έπανε να αποτελεί πρόβλημα του λαού της συγκεκριμένης χώρας αλλά γινόταν αυτόματα κοινό πρόβλημα, μια ανησυχία για όλες τις σοσιαλιστικές χώρες.

Ο οικονομικός ανταγωνισμός μεταξύ του σοσιαλιστικού και καπιταλιστικού συστήματος υπήρξε ένας αγώνας δρόμου στον οποίο η Ε.Σ.Σ.Δ. δεν κατόρθωσε να αντεπεξέλθει. Ωστόσο αρχικά οι Σοβιετικοί φάνηκε ότι διατηρούσαν το προβάδισμα στη κούρσα των εξοπλισμών έναντι της Δύσης. Το 1949 οι Σοβιετικοί κατασκεύασαν τη πρώτη τους ατομική βόμβα, βεβαίως με τη βοήθεια της κατασκοπείας και πολύ σύντομα θερμοπυρηνικά και πυραυλικά συστήματα. Επίσης πρώτοι εκτόξευσαν το Σπούτνικ 1 το 1957 προς μεγάλη έκπληξη των αμερικανικών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων. Πρώτοι έθεσαν το πρώτο δορυφόρο σε τροχιά γύρω από τον ήλιο, έθεσαν το πρώτο άνθρωπο σε τροχιά. Όλα αυτά τα επιτεύγματα είχαν σαν αποτέλεσμα μια τεράστια επαναξιολόγηση της αμερικανικής εκπαίδευσης και των στόχων της και υπήρξαν το πολιτικό κίνητρο για να επισπευσθούν τα προγράμματα της NASA που ξεπέρασαν τις επανδρωμένες ρωσικές πτήσεις από τα τέλη της δεκαετίας του '60 μέχρι τη δεκαετία του '80. Έτσι στο τέλος ο ανταγωνισμός υψηλής τεχνολογίας με τις ΗΠΑ μετατράπηκε σε ένα δυσβάστακτο φορτίο για τους σοβιετικούς πόρους.

Οι μεταρρυθμίσεις του Γκορμπατσώφ υπήρξαν οικονομικές αλλά και κοινωνικές. Αν και ο Γκορμπατσώφ δεν είχε πρόθεση να εισάγει το καπιταλισμό και το πολυκομματισμό, αυτό ακριβώς ήταν το αποτέλεσμα της άρσης της αυταρχικής καταπίεσης των αντιφρονούντων από το στρατόπεδο του «Παλαιού Κόμματος».

Τη 1^η Δεκεμβρίου 1991 η Ε.Σ.Σ.Δ. επίσημα έπαψε να υφίσταται. Αυτό θα σήμαινε δυνητικά τη μείωση της ρωσικής ισχύος. Ωστόσο όσο η Ρωσική Ομοσπονδία διατηρούσε τη συνοχή της υπήρχαν κάποια πλεονεκτήματα. Χάνοντας όλες τις ανεξάρτητες δημοκρατίες κράτησε μόνο το 75% των πόρων της παλιάς Ε.Σ.Σ.Δ και μόλις το 57% του πληθυσμού.

1.1. Τα αποτελέσματα της ρωσικής μεταρρύθμισης

Η ρωσική εμπειρία γεννήθηκε από μια ανάγκη για προσδιορισμό μέσα σε ένα ανταγωνιστικό άμεσο περιφερειακό περιβάλλον και σε ένα μεταβαλλόμενο προβληματικό διεθνές σκηνικό που είχε διαμορφωθεί στον 20^ο αιώνα. Περιέργως σήμερα παρατηρείται η εμφάνιση των ίδιων θεμελιακών σχεδίων με μια συνεχή προσπάθεια να εξισορροπήσουν οι ρωσικές πολιτικές προς τη Δύση με εκείνες που προσανατολίζονται προς την Ευρασία. Μια σχετική πτυχή της πολιτικής του Γκορμπατσώφ ήταν να δοθεί έμφαση στη θέση που θα καταλάμβανε η Σοβιετική Ένωση στην Ευρώπη με την αναγνώριση των στενών πολιτισμικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ Ρωσίας και Ευρώπης. Παράλληλα με τη Πρωτοβουλία του Βλαδιβοστόκ το 1986 προσπάθησε να προβάλλει τη νέα Σοβιετική Ένωση ως μια «Ασιατική Δύναμη του Ειρηνικού» σε οικονομικό καθώς και σε πολιτικό επίπεδο. Ήλπιζε ότι θα

ανέπτυξε μια βελτιωμένη πολιτική προς ανατολάς προκειμένου να βοηθήσει την οικονομική κατάσταση συνδέοντας τη Ρωσία με τις οικονομίες της Ανατολικής Ασίας και να αποφύγει μια πιθανή σύγκρουση με τις ΗΠΑ και τους συμμάχους τους. Αυτοί οι στόχοι επιτεύχθηκαν μόνο κατά ένα μέρος. Οι Σοβιετικές δυνάμεις αποσύρθηκαν από το Αφγανιστάν, οι δυνάμεις στη Μογγολία μειώθηκαν δραστικά ενώ οι αποσταθεροποιητικές εντάσεις με τη Κίνα εξομαλύνθηκαν.

Στη συνέχεια οι Σοβιετικοί προχώρησαν σε μια ενορχηστρωμένη προσπάθεια να βελτιώσουν τις διπλωματικές σχέσεις με την Ιαπωνία. Παρόλα αυτά ο Γκορμπατσώφ, ο Γέλτσιν αλλά και ο Πούτιν είχαν να αντιμετωπίσουν τη σθεναρή αντίσταση συντηρητικών στοιχείων του ρωσικού πληθυσμού αλλά και στο ρωσικό Κοινοβούλιο, τα οποία είναι εντελώς αντίθετα με οποιαδήποτε απώλεια εδαφικής ακεραιότητας ρωσικού εδάφους.

Στη τετραετία 2000-2004 ο Πρόεδρος Πούτιν προσπάθησε να κινήσει τη διαδικασία του Συμφώνου Ειρήνης και παρά τις ευοίωνες προοπτικές δεν έχει προκύψει ακόμα μια συγκεκριμένη «συμφωνία» για επίλυση του προβλήματος των Κουρίλων Νήσων.

Η ευαισθησία για την εδαφική ακεραιότητα αποτελεί μέρος της δομής του ρωσικού πολιτικού συστήματος. Έχοντας δοκιμάσει την εμπειρία της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης, οι πολιτικοί ηγέτες είναι πολύ ευαισθητοποιημένοι σε οποιαδήποτε απειλή κατακερματισμού της ίδιας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Σε κάθε περίπτωση η Ρωσία έχει επιλέξει να επαναπροσδιορίσει την επιρροή της στο πρώην «σοβιετικό χώρο». Στις ημέρες μας γίνεται προσπάθεια από τη Μόσχα να εξασφαλισθεί μια σειρά φιλικών προς τη Ρωσία όμορων κρατών που θα αποτελούν εγγύηση για τα ατελείωτα σύνορά της. Εύλογο ερώτημα, εάν αυτό αποτελεί μια πολιτική «σφαίρας επιρροής» και αν αντιπροσωπεύει μια απειλή για τα συμφέροντα άλλων κρατών που εμπλέκονται στην «ευρασιατική διαδικασία». Ο προβληματισμός που ανακύπτει μας κάνει να διερωτώμαστε εάν η Ρωσία θα ισχυροποιούσε τη θέση της, ενασχολούμενη περισσότερο με την εσωτερική μεταρρύθμιση και τις σχέσεις της με την Ευρωπαϊκή Ένωση ή μήπως υπάρχουν πραγματικά πιεστικές ανάγκες που δεν επιτρέπουν στη Ρωσία να εγκαταλείψει το ρόλο της Μεγάλης Δύναμης.

2. Η Ρωσία ως ευρασιατική δύναμη

Αν και η ρωσική επικράτεια έχει συρρικνωθεί στα όρια της Ρωσικής Ομοσπονδίας, σήμερα η Ρωσία υπό την ηγεσία του Προέδρου Πούτιν επιχειρεί μια απόπειρα να εγκαθιδρύσει μια ζώνη διεθνούς επιρροής και ένα καθεστώς ασφαλείας εγγίζοντας τα παλαιά σύνορα της Ε.Σ.Σ.Δ. Αυτός ο στόχος δείχνει να επιτυγχάνεται με τους παρακάτω μηχανισμούς:

- τον χαλαρό Οργανισμό, πιο γνωστό ως Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών, ο οποίος έχει δώσει στη Ρωσία τη κυρίαρχη θέση στο περιφερειακό διάλογο
- μια ιδιαίτερη και συγκεκριμένη πολιτική περιφερειακής επιρροής, σχεδιασμένης έτσι ώστε να ενισχύσει τη ρωσική ενεργειακή πολιτική αλλά και τη ρωσική ασφάλεια
- μια σχεδιασμένη μείωση και ανανέωση του ρωσικού στρατού. Από το 2000 ο ρωσικός στρατός έχει κατά πολύ μειωθεί σε μέγεθος, στοχεύοντας στη δημιουργία ενός μικρότερου, περισσότερο τεχνολογικά προηγμένου στρατού ο οποίος τελικά θα βασίζεται περισσότερο σε επαγγελματίες παρά σε στρατολόγηση νεοσυλλέκτων, μέχρι το 2012.

Ωστόσο ο ρωσικός στρατός παραμένει απασχολημένος με την περικύκλωση και έλεγχο των ζωνών αστάθειας στην ευρασιατική περιοχή όπως έχει διαμορφωθεί στον 21^ο αιώνα. Επιχειρεί επίσης να αναπτύξει κάποιους τομείς στρατιωτικής συνεργασίας λ.χ. πόλεμος κατά της

τρομοκρατίας, κάποιες ασκήσεις ταχείας αντίδρασης στα πλαίσια του Οργανισμού Συλλογικής Ασφάλειας της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων κρατών αλλά και διάλογο με το NATO.

- η Ρωσία συνεχίζει να χαράζει ένα ανεξάρτητο μονοπάτι στην εξωτερική πολιτική, σε συνεργασία με την Ε.Ε. αλλά και τις ΗΠΑ. Έτσι ενώ υποστήριξε την επέμβαση στο Αφγανιστάν το 2001 αντίθετα υπήρξε τρομερά διστακτική στο να πάρει θέση στο Ιρακινό το 2003. Επομένως η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας δεν βλέπει απλά προς δυσμάς και ανατολάς αλλά είναι πολυδιάστατη και με μια σχεδόν παγκόσμια ατζέντα.

Η Ρωσία συνεχίζει να ασχολείται με δύο επίπεδα συνόρων: αυτό που περιέκλειε το πρώην «σοβιετικό χώρο» και εκείνο της Ρωσικής Ομοσπονδίας ενώ μόλις πρόσφατα επιτάχυνε τις διαδικασίες περιορισμού της χρήσης της γενικής βίζας της Κοινοπολιτείας. Τα σύνορα στις ημέρες μας είναι σχεδόν διάτρητα επιτρέποντας την εύκολη διακίνηση ναρκωτικών, όπλων και μεταναστών και ακόμα τη δυνατότητα παράνομης εξαγωγής πυρηνικής τεχνολογίας. Αυτό αποτελεί μια από τις κινητήριες δυνάμεις για συνεργασία με τα κράτη της Κοινοπολιτείας και προς ανατολάς με τη Κίνα.

Επιβεβαιώνοντας την ισχύ της στην άμεση περιφέρεια, οι Ρώσοι ηγέτες δηλώνουν ότι δεν προτίθενται να επιτρέψουν τη διάλυση της Ρωσικής Ομοσπονδίας ακόμα και αν αυτό σημαίνει μεγαλύτερη οικονομική αυτονομία σε τοπικό επίπεδο.

Η ρωσική πολιτική στη διένεξη με τη Τσετσενία (κράτος-μέλος της Κοινοπολιτείας) αποδεικνύει ότι η Ρωσία δεν πρόκειται να ανεχθεί κινήματα πλήρους ανεξαρτησίας αν και η αντίσταση που συνάντησε ο ρωσικός στρατός προκειμένου να καταπνίξει τη εξέγερση των Τσετσένων, προκάλεσε έκπληξη στην ηγεσία του Κρεμλίνου.

Με την ίδια ευαισθησία, η Ρωσία έχει επιδείξει το ενδιαφέρον της να προστατέψει τα δικαιώματα σημαντικά πολυάριθμων μειονοτήτων στη Λευκορωσία, στο Καζακστάν, στο Κιργιστάν, στη Λετονία και στην Ουκρανία. Αυτή η προστασία των Ρώσων του εξωτερικού διαμόρφωσε ένα σαφές τμήμα του ρωσικού στρατιωτικού δόγματος που σχεδιάστηκε αρχικά το 1992 και το οποίο έγινε μέρος της εξωτερικής πολιτικής του Πούτιν το 2000.

3. Η Ρωσία ως παγκόσμιος παράγων

Μια προσεκτική ανάγνωση της ρωσικής εξωτερικής πολιτικής από το 1991 δείχνει μια διπλωματία που έχει αποδειχθεί σχετικά επιτυχημένη στη διατήρηση δύο σημαντικών στόχων οι οποίοι δυνάμει αντιδρούν μεταξύ τους: την εγκαθίδρυση της ρωσικής ηγεμονίας σε επίπεδο διπλωματίας και ασφάλειας σε όλα τα εδάφη της πρώην Σοβιετικής Ένωσης καθώς και του καθεστώτος της Ρωσίας ως «Μεγάλης Δύναμης» σε όλα τα διεθνή συμβούλια ενώ παράλληλα αποφεύγεται η ρήξη με τα κράτη του G-7, των οποίων η συνεργασία παραμένει πολύτιμη για τις προοπτικές στο εσωτερικό της Ρωσίας αλλά και στο εξωτερικό.

Στη πενταετία 2000-2005 ο Πρόεδρος Πούτιν έβαλε τη σφραγίδα του στην εξωτερική πολιτική και καθώς φαίνεται επιδιώκει να διατηρήσει την ισχύ του μέσα στην Ευρασία ενώ την ίδια στιγμή διατηρεί ισχυρούς δεσμούς και σχέσεις με την Ευρώπη και τις ΗΠΑ.

Η ιστορία της Ρωσίας έχει δείξει ότι η χώρα διαθέτει μια συγκεκριμένη ευλυγισία σε περιστάσεις αντίξοες. Είναι αβέβαιο τί μορφή θα πάρει αυτή η «ευλυγισία» στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Ωστόσο η ρωσική οικονομία έχει αρχίσει να βελτιώνεται από το 2001 και φαίνεται ότι η ηγεσία του Προέδρου Πούτιν είναι πλέον ασφαλής, αν και υπήρξαν ανησυχίες σχετικά με το επίπεδο της ελευθεροτυπίας και το βαθμό στον οποίο μπορεί να λειτουργήσει η αντιπολίτευση.

Πρέπει να γίνει σαφές ταυτόχρονα ότι πολλά στοιχεία εντός του ρωσικού στρατεύματος είναι αντίθετα στις πολιτικές του επεκτατισμού και της επέμβασης. Οι σκληρές εμπειρίες της αποτυχίας στο Αφγανιστάν και τη Τσετσενία έχουν γίνει συνείδηση σε μεγάλο τμήμα του ρωσικού πληθυσμού για τη βάσανο που ακολουθεί την είσοδο της χώρας σε εθνοτικές συγκρούσεις. Την ίδια στιγμή η Ρωσία έχει χρησιμοποιήσει στρατιωτικές δυνάμεις για να διατηρήσει την ενότητα εντός της ομοσπονδίας της και οι συγκριτικά μεγάλες ένοπλες δυνάμεις της αποτελούν ένα από τα εργαλεία στην άσκηση της διπλωματίας ισχύος σε σχέση με ολόκληρη την Κ. Ασία. Παράλληλα η Ρωσία θέλει να εμφανίζεται ως μια πυρηνική δύναμη με αξιόπιστη ικανότητα πυρηνικής αποτροπής παρόλο που έδειξε πρόθυμη να μειώσει το οπλοστάσιό της.

Η Ρωσία μέσα από τη γενική συνεργασία με τη Δύση, από το 1993 έχει αναλάβει πιο ενεργητικό ρόλο στον ΟΗΕ, αύξησε τις εμπορικές συναλλαγές της με τη Κίνα και προσπάθησε να βελτιώσει ή να αναζωογονήσει τις σχέσεις με την Ιαπωνία, το Ιράκ, το Ιράν και την Ινδία ενώ επιδιώκει να παίξει σημαντικό ρόλο στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις για τη Β. Κορέα. Δείχνει λοιπόν αποφασισμένη να διατηρήσει έναν ισχυρό ρόλο στα διεθνή θέματα και επιδιώκει ουσιωδέστερη ανάμειξη και εμπλοκή σε οργανισμούς όπως ο G-7, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας Ασίας- Ειρηνικού (APEC). Την ίδια στιγμή η Ρωσία δεν δείχνει πρόθυμη να στηρίζει πάντα την ατζέντα της Δύσης και έτσι το 1998 διατήρησε την έντονη αντίρρησή της για τις πυραυλικές επιθέσεις κατά του Ιράκ, άσκησε κριτική για τις Νατοϊκές επιχειρήσεις στο Κοσσυφοπέδιο ενώ στο θέμα του χρονοδιαγράμματος για την επιθεώρηση στο οπλοστάσιο του Ιράκ υπήρξε σαφώς πιο γενναιόδωρη και ελαστική. Επιπλέον έχει δώσει μεγάλη σημασία στο ρόλο που έχει στον ΟΗΕ και ιδιαίτερα στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Σε γενικές γραμμές όμως η Ρωσία διατηρεί τις ανησυχίες της για την προτεινόμενη συνεργασία της Ε.Ε. και του NATO με τα κράτη της Ευρασίας. Η Ρωσία έχει αποδυθεί σε έναν σκληρό αγώνα να διατηρηθεί στρατηγικά σημαντική σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία και να παραμείνει οικονομικά σημαντική στην Ε.Ε., η οποία ανέρχεται στο 40% του ρωσικού εξωτερικού εμπορίου.

Την ίδια στιγμή οφείλει να είναι προσεκτική στον έλεγχο του διεθνούς της χρέους καθώς ακόμα έχει σοβαρά χρέη προς άλλες δυτικές χώρες από τη σοβιετική περίοδο που ανέρχονται σε περίπου 40 δις. δολάρια. Παρόλο που η οικονομική ανάπτυξη έχει διατηρηθεί τα τελευταία χρόνια, αυτό οφείλεται εν μέρει περισσότερο στις εξαγωγές ενέργειας παρά σε βαθιά διαρθρωτική μεταρρύθμιση στο εσωτερικό της Ρωσίας.

4. Συμπέρασμα

Εν κατακλείδι οι προοπτικές της Ρωσίας έχουν βελτιωθεί τα τελευταία τέσσερα χρόνια αλλά αυτό δεν αποτελεί εγγύηση ότι η χώρα θα παραμείνει μια μεγάλη δύναμη υπό όλες τις έννοιες. Η εξωτερική πολιτική της Ρωσίας αναγνωρίζει το κίνδυνο και το κόστος της διατήρησης των άχρηστων χαρακτηριστικών της «νοοτροπίας της υπερδύναμης». Εάν πράγματι η Ρωσία κατορθώσει να σφυρηλατήσει μια ισχυρή καπιταλιστική οικονομία και αντισταθεί στην περαιτέρω διάλυση της Ρωσικής Ομοσπονδίας, τότε είναι πιθανό μια ισχυρή Ρωσία να προβάλλει μέσα στα επόμενα 10-30 χρόνια ως παγκόσμια δύναμη. Η παρ' ολίγον κατάρρευση του ρωσικού νομίσματος το 1998 και η επακόλουθη στήριξη στην εξαγωγή ενέργειας δείχνει ότι απαιτούνται ακόμα να γίνουν πολλά, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεχιζόμενη οικονομική απελευθέρωση για αρκετά χρόνια στο μέλλον.

Αυτό όμως θα εξαρτηθεί εν πολλοίς από τις ενέργειες άλλων δυνάμεων (ΗΠΑ, Ε.Ε., Κίνα, Ιαπωνία) και από το κατά πόσο αυτές οι δυνάμεις διαπιστώνουν ότι χάνουν ή κερδίζουν από μια τέτοια εξέλιξη.

Τα προβλήματα στη παραγωγικότητα, η ύπαρξη ενός ισχυρού στρατού χωρίς πολιτική ατζέντα, το θέμα της διατήρησης μιας πραγματικά δημοκρατικής προεδρικής ηγεσίας και το μέλλον της Ρωσικής Ομοσπονδίας αποτελούν σοβαρά προβλήματα τα οποία καλείται να διαχειριστεί η σημερινή ηγεσία του Κρεμλίνου. Η Ρωσία έχει κερδίσει σε κάποιο βαθμό με την ενισχυμένη σημαντικότητά της για την Ευρωπαϊκή Ένωση και για τις ΗΠΑ στο διάστημα 2001-2004 σαν ένας από τους κύριους διαύλους στις υποθέσεις της Ευρασίας.

Ωστόσο η Ρωσία δεν αποτελεί πλέον το οικονομικό ή πολιτικό μοντέλο για πολλές χώρες στη περιοχή και επομένως το κύρος και η επιρροή της έχουν μετριασθεί. Είναι σαφές ότι τα γεγονότα στην Ευρασία δεν αποτελούν πλέον μια «ρωσική υπόθεση».

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- BLANK, Stephen “Changes in the CIS: What to Expect in 2005”, *Eurasia Insight*, 2005
- DAWISHA, Karen & PARROT, Bruce *Russian and the New States of Eurasia: The Politics of Upheaval*, Cambridge, 1994
- DETTMER, Jamie, “The Great Game in Central Asia” *Insight on the News*, 12 June 2000
www.findarticles.com
- KLEVEMAN, Lutz *The New Great Game: Blood and Oil in Central Asia*, N.Y., Atlantic Monthly Press, 2003